

1948 שנה לחורבן בית המקדש השני

על הצוק ואל הדב

סדר הקינות

1. על ניצחון קשיות העורף _____ 3
2. על נהרות בבל _____ 4
3. עד אנא בכיה בציון ומספד בירושלים _____ 5
4. אז בהלוך ירמיהו _____ 7
5. מעוניי שמים _____ 9
6. ציון תקונני עלי ביתך _____ 11
7. ציון במשפט לכי לך _____ 12
8. יום מאורי חשך _____ 15
9. זכר ה' ליהודה ואפרים _____ 17
10. אליכם עדה קדושה _____ 19
11. סיום: מדוע? _____ 21

נל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה

70 למדינה ~ 1948 לחורבן על ניצחון קשיות העורף

1. בבא בתרא דף ס עמוד ב

ומיום שפשטה מלכות הרשעה, שגזרת עלינו גזירות רעות וקשות, ומבטלת ממנו תורה ומצות, ואין מנחת אותנו ליכנס לשבוע הבן, ואמרי לה: לישוע הבן, דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים, ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו, אלא הנח להם לישראל, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין.

2. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב

ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו - בענין טוב ולא ע"י עובדי כוכבים ומצות לא יבטלו עוד.
אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין - במה שלוקחין נשים שאינם סבורים שיש איסור בדבר.
ואל יהיו מזידין - דמשום דלא יוכלו לעמוד בה יבטלוה ונמצאו מזידין הלכך לא גזרינן.

3. שמות פרק לב, ז-י

וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר כִּי שָׁחַת עַמְּךָ אֲשֶׁר הִעֲלִיתָ מִצְרָיִם: סְרוּ מִהֵרָא מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָם עָשׂוּ לָהֶם עֲגֹל מִסְכָּה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֹא וַיִּזְבְּחוּ לֹא וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּהָ אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִעֲלֵנוּךָ מִצְרָיִם: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה רְאִיתִי אֵת הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם קִשָּׁה עֲרֹפָה הוּא: וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִּי וְיִחַר אַפִּי בָהֶם וְאַכְלָם וְאַעֲשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גָּדוֹל:

4. שמות פרק לד, ו-ט

וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶץ אֲפִים וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת: נָצַר חֶסֶד לְאֲלֹפִים נָשָׂא עֹון וְפָשַׁע וְחַטָּאת וְנָקָה לֹא יִנָּקָה פֶקֶד עֹון אֲבוֹת עַל בְּנִים וְעַל בְּנֵי בְנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים: וַיִּמָּהֵר מֹשֶׁה וַיִּקְדֹּ אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ וַיֹּאמְרוּ אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יְיָ נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבִּנוּ כִּי עִם קִשָּׁה עֲרֹפָה הוּא וְסִלַּחְתָּ לְעֹונֵינוּ וּלְחַטֹּאתֵינוּ וְנִחַלְתָּנוּ:

5. שמות רבה (וילנא) פרשת כי תשא פרשה מב סימן ט

ויאמר ה' אל משה ראיתי את העם הזה, מהו והנה עם קשה עורף הוא, אמר ר' יהודה בן פולויה בשם רבי מאיר ראויים הן להערף, אמר רב יקים ג' חצופים הם, חצוף בחיה כלב, בעוף תרנגול, ובאומות ישראל.
אמר ר' יצחק בר רדיפא בשם ר' אמי אתה סבור שהוא לגנאי ואינו אלא לשבחן או יהודי או צלוב, א"ר אבין עד עכשיו קורין את ישראל בחוצה לארץ האומה של קשה עורף.

6. מגילת העצמאות

לאחר שהגלה העם מארצו בלח הירוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזויריו, ולא חדל מתפלה ומתקוה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חרותו המדינית.
מתוך קשר היסטורי ומסרתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגנים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקדמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

1. מצודת דוד תהלים פרק קלז פסוק א

(א) על נהרות בבל - דוד צפה ברוה"ק אשר יגלה נ"נ את ישראל לבבל ואמר בלשון הלויים אשר יקוננו ויספרו את הקורות אותם בדרך ויאמרו הנה בהיותינו על נהרות בבל שם ישבנו ישיבה הראויה לגולים מוטה לארץ וגם בכינו על כי זכרנו את ציון החורבה והשוממה :

2. אלשיך על תהלים פרק קלז פסוק ד

אמנם הנה למדונו בספר הזוהר (ח"ב ב ב) כי היו ישראל הגולים בבבל כמתים מדאגה, שבאו מטובה גדולה לרעה עצומה, והיתה מאנה הנחם נפשם, אז גילה יתברך את עיני יחזקאל הנביא על נהר כבר, ויראה מראות אלקים שכינה על מרכבות כל פמליא של מעלה, להורות כי שכינה עמהם עם כל מלאכי אלקים, שהם כְּעֶרְבִים ומשכון, כי מי שיוציא אותם יוציא את ישראל, ובוה שבה רוחם אליהם ושמחו :

וזה יאמרו ישראל... שם ישבנו, כי שם היה לנו שובה ונחת במה שהראה שם הוא יתברך ליחזקאל, ועם ששם שמחנו גם בכינו בזכרנו את ציון, מדאגת מה שנסתלקה ממנה שכינה לבוא אתנו בבבל. והנה לפי צרת הגלות ומה גם קודם ידיעת מראות הנביא, היה ראוי לשבר הכנורות כי ערבה כל שמחה, אך על מה ששם ישבנו ושמחנו בבשורת הנביא, שהיו לנו עֶרְבִים לצאתנו מהגלות, על כן זכר לדבר, אין צריך לומר שלא שברנו, כי אם על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו, כי עשו זכר במה שתלאום על ערבים ולא באילנות אחרים, לרמוז כי על היות להם עֶרְבִים בבבל, שהם שכינה וכל פמליא של מעלה על כן תלאום ולא שברום, כלומר שבזה היה להם פתח תקוה לשוב אל בית שני, ויהיו נשמרים לשוב לנצח בהם.

3. ליהדות האמריקאית, חיים נחמן ביאליק, בקבלת-הפנים שנערכה לו בניו-יורק, שבט תרפ"ו (1926)

http://benyehuda.org/bialik/dvarim_shebeal_peh18.html

כשאנו צופים לאחורינו בדפי העבר שלנו ומיום שנגלינו מעל ארצנו – הרינו נוכחים מיד, שכל מרכז ומרכז גלותי – סופו שנידון להתנוונות וכליה, עם כל תקפו, עשרו והשפעתו באותה תקופה. כך אירע לו לישוב היהודי באלכסנדריה, שהיה רב-אונים וגדל-כח בכל המובנים ולסוף עבר ובטל מעולמנו. והוא הדין עם מרכזי הגלות בצפונה של אפריקה, ערב, איטליה, ספרד וצרפת: כל אחד בשעתו מלא תפקיד מיוחד וחשוב בחיי עמנו, כל אחד הוסיף גוון וצבע משלו – אולם לבסוף נגזרה כליה על כולם, ואבק הדורות כסה אותם.

בתופעות היסטוריות אנו נוהגים להקיש מתקופה אחת על חברתה, ומבחינה זו, כמובן, חרד אני גם-כן לעתידם של יהודי אמריקה עם כל עשרם ותקיפותם. פגומה אמונתית בעתידם זה, משום שאין אנו יכולים ואיננו רשאים שוב להזדקק אל הגלות באיזו ארץ שהיא.

...

עובדה היא אמנם, שבעצם ימי קיומנו בגלות גלינו כחות עצומים: אצבע אלהים היא, כי באותה תקופה עצמה של תחיתנו הלאומית בא"י ופריחתה עלה בידינו ליצור גם את ההופעה המרהיבה השנייה: התגבשות כחות פוריים ביהדות האמריקאית, אולם קיומנו בגלות – גבורה פסיבית היא, ואנו תאבים גבורה אקטיבית, וזו אפשרית רק בא"י. הרעיון המשיחי שלנו הוא אידיאה גאונית, המכלכלת כמה אידיאות נעלות עד היום הזה.

על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון:

על עֶרְבִים בתוכה תלינו כנורותינו:

כִּי שָׁם שְׁאֵלָנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבָרֵי שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמִיחָה שִׁירֵינוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אֵיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה עַל אֲדָמַת נֶכֶד:
אִם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: תִּדְבֹק לְשׁוֹנִי לְחִפִּי אִם לֹא אֶזְכְּרִי אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמִחָתִי:
זָכֹר יְהוָה לְבִנֵי אָדָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוֹ עָרוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
בֵּת בָּבֶל הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁרֶי שִׁישְׁלָם לָךְ אֶת גְּמוּלָךְ שֶׁגִּמְלָתָ לָנוּ: אֲשֶׁרֶי שִׁיחֲחוּ וְנִפְץ אֶת עֲלָלֶיךָ אֶל הַסֵּלַע:

עד אנה בכיה בציון ומספד בירושלים / לא ידוע

1. ישעיהו פרק מט פסוק יד

ותאמר ציון עזבני ה' ואדני שכתני: התשפח אשה עולה מרחם בן בטנה גם אלה תשפחנה ואנכי לא אשפחך:

2. אלשיך על ישעיהו פרק מט פסוק יד

אמנם יאמר עזבני ה' שבעים שנה בחרבן ראשון עד השני, אך אולי כפול הוא בחרבן שני, כי וה' שכתני שהוא גלות ארוך מאד מאד.

3. ברכות דף לב עמוד ב

ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכתני. היינו עזובה היינו שכוחה! אמר ריש לקיש, אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, אדם נושא אשה על אשתו ראשונה - זוכר מעשה הראשונה, אתה עזבתני ושכתתני! אמר לה הקדוש ברוך הוא: בתי, שנים עשר מזלות בראתי ברקיע ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים לגיון ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטון ועל כל רהטון ורהטון בראתי לו שלשים קרטון ועל כל קרטון וקרטון בראתי לו שלשים גסטרא ועל כל גסטרא וגסטרא תליתי בו שלש מאות וששים וחמשה אלפי רבוא כוכבים כנגד ימות החמה - וכולן לא בראתי אלא בשבילך ואת אמרת עזבתני ושכתתני? התשכח אשה עולה, אמר הקדוש ברוך הוא: כלום אשכח עולות אילים ופטרי רחמים שהקרבת לפני במדבר? אמרה לפנינו: רבוננו של עולם, הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך שמא לא תשכח לי מעשה העגל? - אמר לה: גם אלה תשכחנה. אמרה לפנינו: רבוננו של עולם, הואיל ויש שכחה לפני כסא כבודך שמא תשכח לי מעשה סיני? - אמר לה: ואנכי לא אשכחך. והיינו דאמר רבי אלעזר אמר רב אושעיא: מאי דכתיב גם אלה תשכחנה - זה מעשה העגל, ואנכי לא אשכחך - זה מעשה סיני.

4. שבת דף קנו עמוד א

איתמר, רבי חנינא אומר: מזל מחכים, מזל מעשיר, ויש מזל לישראל. רבי יוחנן אמר: אין מזל לישראל.

רש"י שם

ויש מזל לישראל - שאין תפלה וצדקה משנה את המזל.
אין מזל לישראל - דעל ידי תפלה וזכות משתנה מזלו לטובה.

5. תענית דף כט עמוד א

משנכנס אב ממעטין בשמחה וכו' אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה - כך משנכנס אדר מרבין בשמחה. אמר רב פפא: הלכך, בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי - לישתמיט מיניה באב דריע מזליה, ולימצי נפשיה באדר דבריא מזליה.

6. חידושי הריטב"א מסכת תענית דף כט עמוד ב

ואף על גב שאין מזל לישראל הני מילי בשאר ימים אבל בשני חדשים אלו יש מזל שכן נגזר עלינו מן השמים. ואפשר עוד דמזל לאו דוקא אלא על הגזירה קרי מזל בלשון בני אדם.

7. ילקוט שמעוני איכה רמז תתרח

בכו תבכה, בוכה ומבכה הקב"ה עמה שנאמר "ויקרא אדני ה' צבאות ביום ההוא לבכי" וכו'. בוכה ומבכה מלאכי השרת עמה שנאמר "הן אַרְאֶלִים" כו'. בוכה ומבכה שמש וירח שנאמר "שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ קָדְרוּ". בוכה ומבכה כוכבים ומזלות שנאמר "וכוכבים אֶסְפוּ נְגִהִים". בוכה ומבכה הרים וגבעות, שנאמר ראיתי את ההרים והנם רועשים. בוכה ומבכה שמים וארץ, שנאמר "רְאִיתִי אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה תָהוּ וְנָהוּ".

עד אנה בכיה בציון ומספד בירושלים / לא ידוע

עד אנה בכיה בציון ומספד בירושלים. תרחם ציון ותבנה חומות ירושלים:

אז בחטאינו חרב מקדש ובעונותינו נשרף היכל.

בארץ חברה לה קשרה מספד. וצבא השמים נשאו קינה:

עד אנה:

גם בכו במרר שבטי יעקב. ואף מזלות יזלו דמעה.

דגלי ישרון חפו ראשם. וכימה וכסיל קדרו פניהם.

עד אנה:

העתירו אבות ולא שמע אל. צעקו בנים ולא ענה אב.

וקול התר נשמע במרום. ורועה נאמן לא הטא און.

עד אנה:

זרע קדש לבשו שקים. וצבא השמים גם הם שק הושם בסותם.

חשך השמש וירח קדר. וכוכבים ומזלות אספו נגהם.

עד אנה:

טלה ראשון בכה במר נפש. על כי כבשיו לטבח הובלו.

יללה השמיע שור במרומים. כי על צוארנו נרדפנו כלנו.

עד אנה:

כוכב תאומים נראה חלוק. כי דם אחים נשפך במים.

לארץ בקש לפל סרטן. כי נתעלפנו מפני צמא.

עד אנה:

מרום נבעת מפני אריה. כי שאגתנו לא עלתה למרום.

נהרגו בתולות וגם בחורים. כי על בן בתולה קדרה פניה.

עד אנה:

סבב מאזנים ובקש תחנה. כי נבחר לנו מות מחיים.

עקרב לבש פחד ורעדה. כי בחרב וברעב שפטנו צורנו.

עד אנה:

פלגי מים הורידו דמעה בנחל. כי אות בקשת לא נתן לנו.

צפו מים על ראשנו. ובדלי מלא חפנו יבש.

עד אנה:

קרבנו קרבן ולא נתקבל. וגדי פסק שעיר חטאתינו.

רחמניות בשלו ילדיהן. ומזל דגים העלים עיניו.

עד אנה:

שכחנו שבת בלבות שובבים. שדי שבח כל צדקותינו.

תקנא לציון קנאה גדולה. ותאיר לרבתי עם מאור נגהך:

תרחם ציון באשר אמתת ותכוננה באשר דברת. תמהר ישועה ותחיש גאלה ותשוב לירושלים ברחמים רבים:

כפתוב על יד נביאך "לכן בה אמר יי שבתי לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה נאם יי צבאות וקו ינטה על ירושלים:"

ונאמר. עוד קרא לאמר "בה אמר יי צבאות עוד תפוצצה ערי משוב ונחם יי עוד את ציון ובחר עוד בירושלים:"

ונאמר "כי נחם יי ציון נחם כל חרבתי וישם מדברה בעדן וערבתה בגן יי ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה:"

1. איכה רבה (וילנא) פתיחתא כד

באותה שעה היה הקדוש ברוך הוא בוכה ואומר אוי לי על ביתי, בני היכן אתם, כהני היכן אתם, אוהבי היכן אתם, מה אעשה לכם? התריתי בכם ולא חזרתם בתשובה!

אמר הקדוש ברוך הוא לירמיהא אני דומה היום לאדם שהיה לו בן יחידי ועשה לו חופה ומת בתוך חופתו, ואין לך כאב לא עלי ולא על בני, לך וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ומשה מקבריהם שהם יודעים לבכות...

א"ר שמואל בר נחמן בשעה שחרב בית המקדש בא אברהם לפני הקדוש ברוך הוא בוכה וממרט זקנו ותולש שערות ראשו ומכה את פניו וקורע את בגדיו ואפר על ראשו והיה מהלך בבית המקדש וסופד וצועק... אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מפני מה הגלית את בני ומסרתן בידי האומות והרגום בכל מיתות משונות והחרבת את בית המקדש מקום שהעליתי את יצחק בני עולה לפניך, אמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם, בניך חטאו ועברו על כל התורה ועל כ"ב אותיות שבה הה"ד (דניאל ט') וכל ישראל עברו את תורתך, אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע מי מעיד בהם בישראל שעברו את תורתך, אמר לו תבא תורה ותעיד בהם בישראל, מיד באה תורה להעיד בהן, אמר לה אברהם בתי את באה להעיד בהן בישראל שעברו על מצותיך ואין לך בשת פנים מפני, זכרי יום שהחזירך הקדוש ברוך הוא על כל אומה ולשון ולא רצו לקבלך עד שבאו בני להר סיני וקבלו אותם וכבדוך, ועכשיו את באה להעיד בהם ביום צרתם, כיון ששמעה תורה כך עמדה לצד אחד ולא העידה בהן אמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם יבאו עשרים ושתים אותיות ויעידו בהן בישראל, מיד באו עשרים ושתים אותיות, באה אל"ף להעיד בישראל שעברו על התורה... וכיון שראו כל האותיות שהשתיקן אברהם נתביישו ועמדו בעצמן ולא העידו בישראל, מיד פתח אברהם לפני הקדוש ברוך הוא ואמר רבש"ע למאה שנה נתת לי בן וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלשים ושבע שנים אמרת לי העלהו עולה לפני ונעשיתי עליו כאכזרי ולא ריחמתי עליו, אלא אני בעצמי כפתתי אותו, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?

פתח יצחק ואמר רבש"ע כשאמר לי אבא (בראשית כ"ב) אלהים יראה לו השה לעולה בני, לא עכבתי על דבריך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צוארי תחת הסכין, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?

פתח יעקב ואמר רבש"ע לא עשרים שנה עמדתי בבית לבן וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרוג את בני ומסרתי עצמי למיתה עליהם, ועכשיו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבח, לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גדול בנים, כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם, ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני?

פתח משה ואמר רבש"ע לא רועה נאמן הייתי על ישראל ארבעים שנה ורצתי לפניהם כסוס במדבר, וכשהגיע זמן שיכנסו לארץ גזרת עלי במדבר יפלו עצמותי, ועכשיו שגלו שלחת לי לספוד ולבכות עליהם?

...באותה שעה אמר משה לירמיהא לך לפני שאלך ואביאם ואראה מי מניח ידו עליהם, אמר לו ירמיהא אי אפשר לילך בדרך מפני ההרגוים, א"ל אעפ"כ, מיד הלך משה וירמיהא לפניו, עד שהגיעו לנהרות בבל ראוהו למשה ואמרו זה לזה בא בן עמרם מקברו לפדותינו מיד צרינו יצתה בת קול ואמרה גזירה היא מלפני, מיד אמר להם משה בני להחזיר אתכם אי אפשר, שכבר נגזרה גזירה אלא המקום יחזיר אתכם במהרה והניח אותם, באותה שעה הרימו קולם בבכי גדולה עד שעלתה בכייתם למרום הה"ד (תהלים קל"ז) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו...

ועוד אמר [משה] לפניו רבש"ע כתבת בתורתך (ויקרא כ"ב) ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, והלא כבר הרגו בנים ואמותיהם כמה וכמה ואתה שותק!

באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי והוקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים

אז בְּהַלֹּךְ יִרְמְיָהוּ / רבי אלעזר הקליר

רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בס כרצונם, מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"א) "כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו", וכתיב (שם) "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך" וגו' וכתיב (שם) "ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם".

2. חזרת הש"ץ, שחרית, יום ב' דר"ה

שְׁלַחְתִּי בְּמַלְאָכוֹת סָגֵל חֲבוּרָה, שׁוֹמְרֵי אֲמוּנָתְךָ וּמִיִּתְדֶיךָ בְּמוֹרָא.

3. מתוך הקינה

שְׁלַחְתִּי בְּבִלָּה לְמַעַנְכֶם הִנְנִי מְשׁוּבֵב גְּלוֹת בְּנִיכֶם :

אֲזַבְּרֶנּוּ יִרְמְיָהוּ עַל קִבְרֵי אֲבוֹת וְנִסְעָמוֹת חֲבִיבוֹת,

מָה אַתֶּם שׁוֹכְבוֹת בְּנִיכֶם גְּלוֹ וּבְתִיחֶם חֲרָבוֹת

גָּעוּ כָּלֶם בְּקִינִים עַל חֶסְרוֹן בָּנִים,

דוֹבְבוּ בְּקוֹל תַּחֲנוּנִים פָּנֵי שׁוֹכֵן מַעוֹנִים

הֵם הִמְרִירוּ כְּבוֹדֵי בְּתָהוּ וְלֹא פָּחַדוּ וְלֹא רָהוּ,

וְאַעֲלִים עֵינֵי מֶהֱם וְלֹא נָהוּ וְלֹא שָׁהוּ

זַעַק אֲבִי הַמּוֹן בַּעֲבוּרָם וְחִנּוּן פָּנֵי אֵל רַם,

חֲנֹם נִסִּיתִי עֲשֶׂר בְּחִינוֹת עֲבוּרָם וְהֵן חֲזִיתִי שְׂבָרָם

טָעוּ לְהַזְרוֹת בַּעֲבוּדוֹת זָרוֹת,

יַעֲצוּ לַחֲצֹב בְּאֵרוֹת בְּאֵרוֹת נִשְׁבָּרוֹת

כֹּה צֹחַ יִצְחָק פָּנֵי שׁוֹכֵן שַׁחַק,

לִשְׂוֹא בִּי טֶבֶח הַחֶשֶׁק וְהֵן זֶרְעֵי נִשְׁחָק וְנִמְחָק

מָרוּ בִּירְמְיָהוּ וְטַמְאוּ הֵרֵם הַמִּרְיָה,

נִלְאִיתִי נִשְׁוֹא גְּעִיָּה עוֹלָה לִי מִנְּשִׂיָּה

סָח יֶלֶד בְּתֵלָף דְּמַעוֹת בְּתַנִּין זוֹלָף,

עוֹלָלִי שִׁטְפַּחְתִּי בַּעֲלָף אֵיךְ גָּזוּ מִנִּי בְּחֵלָף

פֶּן רוּעָה נֶאֱמָן כְּפּוֹשׁ בְּאַפֵּר וּמִדְּמָן,

צֹאן אֲשֶׁר בְּחִיקֵי הָאֱמָן וְאֵיךְ גָּזוּ בְּלֹא זָמָן

קוֹל בְּכִי לֹאֵה מִתּוֹפֶפֶת עַל לִבָּבָה,

זִלְפָּה מִכָּה פָּנִיָּה

וְאַיֶּה זְכוֹת אֲבוֹת בְּאַרְץ תְּלָאוּבוֹת:

וְאַיֶּה הַבְּטָחַת וְזִכְרָתִי לָהֶם בְּרִית רֵאשׁוֹנִים:

וְאֵיךְ אֶתְאַפֵּק עַל אֲמִירַת לֹא הוּא:

וְאַיֶּה הַבְּטָחַת אֵל תִּירָא אֲבָרָם:

וְאֵיךְ אֶתְאַפֵּק עַל בְּטוּל עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת:

וְאַיֶּה הַבְּטָחַת וְאַתְּ בְּרִיתִי אֲקִים אֶת יִצְחָק:

וְאֵיךְ אֶתְאַפֵּק בַּהֲרִיגַת זִכְרִיָּה:

וְאֵיךְ הִפְרַע מִנִּי דְּמִים בְּדָמִים כְּמָה אֶלְף:

וְאַיֶּה הַבְּטָחַת כִּי לֹא אֶלְמָן:

רַחֵל אַחֻתָּהּ מִבְּכָה עַל בְּנִיָּה

בְּלָהָה מְקוֹנֶנֶת בְּשִׁתִּי יְדִיָּה:

שׁוּבוּ תַּמִּימִים לְמִנוּחַתְכֶם מִלֹּא אֲמִלֵּא כָּל מִשְׁאֲלוֹתֵיכֶם,

שְׁלַחְתִּי בְּבִלָּה לְמַעַנְכֶם הִנְנִי מְשׁוּבֵב גְּלוֹת בְּנִיכֶם:

1. שמואל ב פרק ז, ד-ו

וַיְהִי בַלֵּילָה הַהוּא וַיְהִי דָבָר ה' אֶל נָתָן לֵאמֹר: לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל עֲבָדֵי אֱלֹהֵי דָוִד כֹּה אָמַר ה' הֲאֵתָה תִבְנֶה לִּי בַיִת לְשֹׁבֶת: כִּי לֹא יֵשְׁבֶתִי בְּבֵית לְמִיּוֹם הַעֲלֵתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאֶהְיֶה מְתִהֵלָה בְּאֹהֶל וּבְמִשְׁכָּן:

2. איכה רבה (בובר) פרשה ד

ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה. כתיב "מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך" (תהלים עט א), מזמור, בכיה מבעי ליה? א"ר אלעזר משל למלך שעשה חופה לבנו, תיקן ביתו גיידה וסיידה וציירה. פעם אחת הכעיסו וסתרה.

התחיל פדגוג יושב ומזמר, א"ל המלך חרב ביתו ואתה יושב ומזמר, אמר להו לכך אני מזמר ששפך חמתו על חופת בנו, ולא על בנו. כך אמרו לאסף, הקדוש ברוך הוא החרב את מקדשו, ואתה יושב ומזמר, אמר להם לכך אני מזמר ששפך הקדוש ברוך הוא חמתו על עצים ואבנים, ולא על ישראל, הה"ד "ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה".

3. תהלים פרק קכז, א

שִׁיר הַמַּעֲלֹת לְשִׁלְמֹה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שְׁוֹא עֲמָלוֹ בּוֹנֵיוֹ בּוֹ אִם ה' לֹא יִשְׁמֹר עִיר שְׁוֹא שְׂקֵד שׁוֹמְרֵהָ:

4. אבן עזרא תהלים פרק קכז פסוק א

והחל המשורר להזכיר כי הכל ביד השם ולא כפי מחשבות אדם ולא כפי שיפצר במעשיו יתחזק ככל כחו והנה החל להזכיר הבנין שהוא צורך גדול לבני אדם, ועוד כי היתה במחשבת דוד לבנות הבית והכין הכסף והזהב והנחשת וטעם שוא עמלו אם לא יעזרם השם או יביא רוח ויהרס הכל.

5. סיון רהב-מאיר

<https://www.facebook.com/SivanRahavNews/posts/1197328043653365>

חז"ל כותבים שנוח הוא אחת הדמויות הבודדות שראו עולם בנוי, עולם חרב ועולם בנוי. כמוהו גם דניאל ואיוב. תחשבו רגע על נוח: הוא חי בעולם שלפני המבול, אבל אחריו, בעולם החדש שהחל לקום, הוא ובני משפחתו היו היחידים שידעו לספר בגוף ראשון על העולם הקודם. עבור כל שאר האנושות, זו הייתה רק היסטוריה. נוח היה היחיד עם הפרספקטיבה המיוחדת הזו, של מי שראה את העולם הישן, את החורבן, וגם את העולם החדש. הרב יהודה עמיטל, ראש ישיבת הר עציון, קרא לחוברת שכתב על התמודדותו עם השואה: "עולם בנוי וחרב ובנוי". הוא נטל את הדימוי הזה של חז"ל, וסיפר בחוברת: "זקני טרם הלבין, וראיתי במשך חיי כדברי חז"ל עולם בנוי, עולם חרב ועולם בנוי". הרב עמיטל – וכמוהו כל ניצולי השואה שבחרו בחיים ודבקו בעשייה – גם הם קבוצת אוכלוסייה מיוחדת מאוד. הם היחידים שחוו את העולם היהודי המפואר שהתקיים לפני השואה, וגם חוו על בשרם את אימת החורבן וההרג, ובנוסף – חוו גם את ימי התקומה והבנייה והאמונה. כך שגם להם יש פרספקטיבה היסטורית אחרת והסתכלות מפוכחת יותר. לא סתם, בכל פעם שישראלים רוצים לרדת מהארץ בגלל מחירי המילקי, ובכל פעם שנרעשים אצלנו מעוד "סערה" חולפת, אני נזכרת בסבתי ניצולת השואה. מי שעברה את ברגן בלזן – לא סגרה את הבאסטה ולא כיבתה את האור בנתב"ג בגלל כל ח"כ שאמר איזו שטות, או סרטון בוטה שרץ בווטסאפ. היא לא הכריזה כל כך מהר על ייאוש.

6. איכה פרק ג, א-ג

אֲנִי הִקְבֵּר רָאָה עֵינִי בְּשִׁבְטֵי עֲבָרְתִּי: אוֹתֵי נָהַג וַיִּלְךְ חֲשֹׁךְ וְלֹא אֹר: אֵךְ בֵּי יָשֵׁב יִהְיֶה יְדֹו כָּל הַיּוֹם:

7. אלשיך על איכה פרק ג פסוק א

עוד יתכן, דרך ישרה נמשכת בכל הקינה מראש ועד סוף, ומלמדנו דעת איך יתנהג האדם אשר כבדו יסוריו ופורעניותיו לבל יקוץ חלילה ויבעט בתוכחות על עון, כי אז יסוריו לא יסורו ממנו, ועון עצמו אינו נמחק, ויורש תרתי גיהנם ויהיה עדי אובד חלילה. כי אם עודנו בקרב צרה, זכור יזכור כל אשר חטא פשע ועוה לאדון הכל אשר בראו, וישקיף ויראה אם יש יום מימים אשר יאמר כי לא חטא בו לה' מן היום אשר עמד על דעתו. ואז תפקחנה עיני שכלו ולבו, להיות הולך וזוכר את אשר היה עוֹכר רוחו ונשמתו ברפש וטיט ממעשיו המכוערים מרים ומאדירים, ואז ישיב אל לבו כי צדיק ה' כי עשר ידות לו במעשיו הרעים על צרותיו ויסוריו, ואז יצדיק עליו את הדין וישוב אל ה' וירחמהו:

ואם כה יעשה אל יחזיק טובה לעצמו, כי אם לה' לבדו. כי הוא ברוב רחמיו הסומך ותומך את האדם, בל יפול ברשת זו טומן לו יצר סמוך כתוא מכמר. כי אל חי, בבא לבב אנוש להרהר על מדת פורעניותיו. יערה עליו רוח ממרום להשיב אל לבו אמרים אמת נגד רעיוניו הרעים, כי יזכרנו אשמותיו אשר גברו על אנחותיו וצרותיו, ויתן אל לבו כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו על היותו רחום בדין, שאם היה דן אותנו כמעשיו היה כעשן נאלח כי אוי מי יחיה משומו אל (במדבר כד כג), מדת יסוריו כמדת עונותיו:

8. גיטין דף נו עמוד א

אמר רבי יוחנן: ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס, החריבה את ביתנו, ושרפה את היכלנו, והגליתנו מארצנו.

מְעוֹנֵי שְׁמַיִם שְׁחָקִים יִזְבְּלוּ מְלֵאִים מִהוֹדָה וְהֵם לֹא יִכְלְלוּ אִף כִּי הִבִּיתִּי:
מִטּוֹב וּמֵה נָעִים שִׁבְתִּי עִם רָעִים בְּכַנְפֵי צַעֲצָעִים יַעַן הָיָה עִם לְבָבִי לְבָנוֹת הִבִּיתִּי:
נֶאֱדָר אֶהְבֶּתִּי הָרַעִית לְעַמִּי כִּי הֵם נִחְלָתִי וְלִידַע כִּי שְׁמִי נִקְרָא עַל הִבִּיתִּי:
נְכָרִים שָׁם בָּאוּ וְעַמִּים יִקְרָאוּ וְאוֹתוֹתָיו רָאוּ לְמַעַן יִירָאוּ וְכָבוֹד יִהְיֶה עַל הִבִּיתִּי:
חֲטָאִי כִּי עָצְמוּ אֶכְלָתִנִּי קִנְאָה וְעָרָה צָר הִסּוֹד שְׁמִנִּי שׂוֹאָה וְנָתַן אֶת הִבִּיתִּי:
חֲמוּדֵי אוֹצָר הֵן הִבִּיאוּם בְּהִיכָלֵיהֶן מִלֵּאָה כְּרִסְיָהּ וְצִוָּה הִכָּהֵן וּפָנּוּ אֶת הִבִּיתִּי:
מִדּוּעַ נִתְכַּה הָמָּה לֹא שָׁכְבָה עַל מָה עָשָׂה צוּרֵנוּ כָּכָה לְאַרְץ הַזֹּאת וְלַבִּיתִּי:
מִקּוֹם כְּהֵנִי נִגְשׂוּ וְשָׁם יִתְקַדְּשׁוּ וְהֵם כָּעַת רָפְסוּ הַמּוֹן גּוֹיִם רָגְשׁוּ נִסְבּוּ עַל הִבִּיתִּי:
בֵּת קוֹל הִיא עוֹנָא מֵה תִתְמָהוּ פָּגַע סָמַל הַקִּנְאָה הַבֵּאתָם וּכְנָגַע נִרְאָה לִי בִּבִיתִּי:
רַבִּיצַת עוֹלָם מִלֵּא שׁוֹכֵן בְּהִיכְלוֹ הִתְעַשׂוּ צָרָה לוֹ עוֹר וּפֶסֶס לֹא יָבֹא אֶל הִבִּיתִּי:
יַעַן הִשְׁחַתְתָּם מִצְאוֹנְכֶם רָעוֹת חָלַל הַמִּקְדָּשׁ וְהִנֵּה מִגְרָעוֹת נָתַן לַבִּיתִּי:
קָדוֹשׁ יִתְעַשֶּׂת אֲמַת לָנוּ בִּשְׁת יִשְׁלַח תַּחֲבֹשֶׁת וְחֲטָאֵת אֵל יִשְׁת וְחֲטָא אֶת הִבִּיתִּי:
בְּמִקְוֵה הַנִּפְתָּח וּמַעְלָה עַל שָׁפָה מִבְּכָר לְחִדְשׁוֹ וְעַלָּה לְתַרְפוּהָ מִתַּחַת מִפְתֵּן הִבִּיתִּי:
חֲמוּל עֵיר הַחֲרָבָה תִּמּוֹר מוֹקֵד שְׂבִיבָה חוֹמַת אֵשׁ סוֹבְבָה לְכָבוֹד תִּהְיֶה בָּהּ אֵל דְּבִיר הִבִּיתִּי:
יִרְה וְהַעֲבֵר טְמָאָה מִבֵּיתִי מִלִּפִּי אֵלִיל כְּלִיל תַּחֲלוּף וְתִקְרָא אֲנֹכִי פְּנִיתִי הִבִּיתִּי:

ציון תקונני עלי ביתך / רבי אשר הכהן

1. יבמות דף סד עמוד א

א"ר יצחק: מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים.

2. יומא דף ט עמוד ב

אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהייתה בו שנאת חנם.

ציון תקונני עלי ביתך אשר נשרף צרחי במרר עלי שוממות גפניך:
ציון תעוררי באלמנה אשר היתה למס לכל עוברים מרב עוניך:
על הגבעות שאי קינה ותמרור וגם נהי בקול רם אשר הכו המוניך:
איכה למואב בני ציון באף חוללו על רב גאונך וקראי אל מקונניך:
הילל וקינה שאי ציון במר ונהי ובכי שממות עלי שוממות מעוניך:
קונני ואל תדמי קולך בבכי שאי דבר וחרב אשר שלח למחניך:
צדו כצפור ואין עוזר לנגדו אשר פרשו רשתות לגלות את קלונך:
איך השליך תפארת ישראל ולא זכר שבועה אשר כרת לאומך:
קולך בקול נהמת תנים נות יעקב בכי וקינה שאי על רב תלונך:
גזי לנורד והשליכי לראשך עלי ארץ ושק תקשרי עצרי במתניך:
קונני בפשע ואל תתני מנוחה וקינה על שפיים שאי מרב מעניך:
ארץ צבי צבאות קינה ונהי תעוררי אל שפיים הלא תחת ששונך:
קוננו מלכים והילילו קצינים וכל מזרח וכל מערב על שמלונך:
פשטי מעילך והשליכי לארץ וחגרי שק וגם תהמי תחת סדינך:
בחור וזקן וגם עולל ויונק שאו תמרור לנפש לעיני כל זקניך:
ציון ששונך הלא עבר בקוצים עלי מים ונהפכו מרב זדונך:
חשכו מאורות וגם כל השחקים וכל דרך מאד נחשך סתום לפניך:
כי השחקים מאד זרו ואספו לאורם לפני כל שאון על רב יגונך:
ציון בשופר תקע על הר וגבע ראי צרחי במר ובכי על מות סרניך:
שלחו שללך באש ציון למרמס הלא טבעו שערך בתוך ארץ אדניך:
הנה למרמס נתונה בת יהודה ואין משיב לנפשה עלי שוממות שמניך:
ציון במר תבכי מאין מנחם אשר רחק מאד מקרוב נחם בחונך:
קולך בקול ים וגם תננין ויענה וקול נהי ובכי אשר תחת סלונך:
ציון למרום שאי עינך וגם תראי ספדי והיללי עלי עזבך תאנך:
ציון תקונני אלי אבות ושאלי מכון ביתך וגם עזרך חסן קצינך:
אל המערה לבי צרחי במר ובכי ענו בנותך ובניך וניניך:
שרה בשמעה לקולך גם מבכה עלי בנים אשר נשבו אל כל שבניך:
רחל ולאה בכו בלהה וזלפה הלא קוננו וקראו בקול מחי בפניך:
כי האלהים הלא נצח ולא יזנח כי תקנה היא ורב שלום לבניך:

כיפה / חדשות / העברת השגרירות: "מתנה לחגיגות ה-70 למדינה"

חדשות

העברת השגרירות: "מתנה לחגיגות ה-70 למדינה"

השגרירות האמריקנית תחל כבר בחודש מאי לעבוד באופן חלקי מירושלים. חוטבלי: "משבחת את ממשל טראמפ על הפעולות ליישום ההחלטה ההיסטורית". שגריר ישראל באו"ם: "החלטה אמיצה"

משה דיסטון
19.23.2018, 24 בפברואר

<https://www.kipa.co.il/חדשות/העברת-השגרירות-מתנה-לחגיגות-ה-70-למדינה/>

צ'כיה-הודיעה-מעבירים-את-השגרירות-לירושל http://actualic.co.il/

אקטואליק פוליטי מדיני

גלריות | צרכנות | וידאו | אקטואליק | יהדות | מוזיקה | חרדים | חדשות

פוליטי מדיני | צבא וביטחון | בארץ | בעולם

ראשי > חדשות > פוליטי מדיני

צ'כיה הודיעה: מעבירים את השגרירות לירושלים

נשיא צ'כיה מילוש זמאן בישר היום (רביעי) כי בכוונתו להעביר את השגרירות לירושלים

מנחם קולודצקי
21:37, 25/04/2018

רומניה: מעבירים את השגרירות לירושלים

הממשלה הרומנית אישרה את התוכנית להעברת השגרירות ואף נקבה בלוחות זמנים. הפלסטינים ניסו להניא את הרומנים מההחלטה

ניצן קידר, ד' באייר תשע"ח 19/04/18 22:29

<https://www.inn.co.il/News/News.aspx/371227>

Nir Barkat - ניר ברקת
11 April

מעבירים את שגרירות גוואטמלה לירושלים!

נפגשתי הבוקר עם שגרירת גוואטמלה בישראל שרה סוליס קסטנדה, ועם מנכ"לית משרד החוץ של גוואטמלה מריה לוסיה רמירז כדי לדון בפעולות להעברת שגרירות גוואטמלה ב-16 במאי לירושלים כפי שקבע נשיא גוואטמלה ג'ימי מוראלס, יומיים לאחר העברת שגרירות ארה"ב לבירה ושלווה ימים לאחר יום ירושלים.

אני מברך את נשיא גוואטמלה ואת ממשלת גוואטמלה על ההחלטה האמיצה להעביר את השגרירות לירושלים. הבטחתי להן שנסייע ככל הניתן על מנת לאפשר העברה מהירה וחלקה של השגרירות לבירת ישראל.

אני קורא למדינות נוספות ללכת בעקבות ארה"ב וגוואטמלה ולהעביר את שגרירותיהם לירושלים!

<https://www.facebook.com/nir.barkat/photos/a.163572597082036.27441.159416337497662/1427838477322102/?type=3>

1. מתוך הקינה

ציון סגלת מלכים ומדינות תהי עוד יגלו מי מנוחות מעניין:

2. זכות הקיום של המקדש, הרב שמואל רבינוביץ – רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים

https://www.thekotel.org/parasha/tishaa_beav_2017.aspx

בתקופה שקדמה לחורבן, מתועד העם בתנ"ך כמי שנגוע בשלושת החטאים החמורים ביותר ביהדות: רצח, עבודת אלילים וגילוי עריות. באחד מקטעי התוכחה שנשא הנביא ירמיהו בפני העם מופיעים הדברים הבאים:

"כֹּה אָמַר ה' ... אֶל תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל דְּבָרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הַיֵּכָל ה' הַיֵּכָל ה' הִמָּה: ... אִם עָשׂוּ תַעֲשׂוּ

מִשְׁפָּט ... גֵּר יָתוֹם וְאַלְמָנָה לֹא תַעֲשׂוּ וְדָם נָקִי אֵל תִּשְׁפְּכוּ ... וְאַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִלְכוּ ... וְשִׁפְנִיתִי אֶתְכֶם

בְּמָקוֹם הַזֶּה...

הַגֵּב רֹצֵחַ וְנָאֵף ... וּבְאַתֶּם וְעַמְדָתְכֶם לִפְנֵי בֵּית הַזֶּה ... וְאַמְרָתֶם נִצְלָנוּ?! ... הַמַּעֲרַת פְּרָצִים הִיא הַבֵּית הַזֶּה?!"

(ירמיהו ז, ג-יא)

למקרא הדברים הללו אנו נחשפים לתפיסה שכנראה רווחה בימים ההם, הטוענת כי בית המקדש, ביתו של אלוהים עלי-אדמות, מוגן מפני חורבן. הנורמות השליליות – עושי, רצח, עבודת אלילים, גניבה, רצח וניאוף – שרווחו בקרב העם לא יביאו לפגיעה במקדש.

תפיסה זו רווחה בקרב העמים עובדי האלילים. האלים, כך לטענתם, אינם מתעניינים בערכי מוסר וצדק. המיתולוגיות הרבות אינן עוסקות בערכים, אלא באינטרסים וצרכים של האלים. מדוע שאלוהים יחריב את ביתו כתוצאה משחיתות הפושה בעם? אחד החוקים שרווחו בעולם העתיק מכונה (ביוונית) 'אסילוס'. חוק זה קבע כי המקדש הוא מקום מקלט לפושעים. אדם שרצח את חברו יכול היה להימלט אל המקדש ולהינצל מעונש. בתפיסה ממנה נבע חוק זה, הייתה שהמקדש הוא מקום שבו חוקי הצדק האנושיים אינם נוהגים. ביתו של האל הוא מעל לכל ערך אנושי.

אך היהדות נלחמה עם תפיסה זו, ואנו קוראים בספר שמות (כא, יד) חוק מפורש האומר: "וכי יזיד איש על רעהו להורגו בעורמה – מעם מזבחי תיקחנו למות". המנוסה אל המקדש והאחיזה בקרנות המזבח אינן מפקיעות את האדם מערכי המוסר והצדק. להיפך. קיומו של המקדש תלוי בכך שהנורמות החברתיות תואמות ערכים אלו. כאשר הנורמות עוותו, הוכיח הנביא את העם וקרא: "המערת פריצים היא הבית הזה?!"

אם קיומו של המקדש תלוי בערכי המוסר והצדק, עלולה לבוא שעה שבה אין למקדש זכות קיום. כך אכן אירע, למרבה הצער, ובכך עלינו להתבונן ביום האבל הלאומי – תשעה באב. זוהי הזדמנות שלנו להתבונן האם אנו מקיימים את הערכים שבזכותם יכול המקדש להתקיים. האבל אמור להוביל אותנו להתבוננות פנימית, לתיקון של נורמות חברתיות, להפנמה של ערכי מוסר. רק תהליך שכזה יעשה אותנו זכאים לכינון המקדש מחדש בירושלים.

3. בנימין נתניהו, יום ירושלים תשע"ו, ישיבת מרכז הרב

אני זוכר את ירושלים השסועה - זה לא יחזור. ירושלים השלמה תישאר שלמה. אנחנו מחפשים שלום, גם אני מחפש שלום, אינני מבקש לנשל אדם, אבל לא ינשלו אותנו מעירנו ולא ינשלו אותנו מארצנו. לא ננשל אנשים מביתם ולא ינשלו אותנו מביתנו.

4. תהלים פרק קלז, ה-ו

אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: תִּדְבֹק לְשׁוֹנִי לְחִפִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֶכִּי אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי:

צִיּוֹן בַּמִּשְׁפָּט לְכִי לָךְ / רַבִּי יוֹסֵף בֶּן חַיִּים הַכֹּהֵן

צִיּוֹן בַּמִּשְׁפָּט לְכִי לָךְ עִם מְעוֹנְנֶיךָ הַתְּעוֹף בְּכֹזֵב וְלֹא גִלּוֹ עוֹנֶיךָ:
אֲכַן בְּנִי עוֹלָה עֲנוּךְ וְיִרְשׁוּךָ נֹחַ צֶדֶק וְהָיִיתָ שְׁחוּק אֶל כָּל שִׁבְנֶיךָ:
בְּזִית מַלְמֶדֶךָ וְלֹא הִקְשַׁבְתָּ לְמוֹדֶךָ לְטוֹב בְּשֹׁכֵן בְּאַרְצֶךָ קְדוֹשׁ בְּמִלּוֹנֶיךָ:
גְּלִיתָ קְלוֹנֶךָ וְטִמְאַתָּךְ בְּשׂוֹלֶךְ וְגַם טִמְאַתָּ דְּרַכְךָ מֵאֵד הָרְבִית זְנוּנֶיךָ:
הִרְךָ אַחֲוֹתֶךָ הִלֵּא הִלַּכְתָּ וְזָנִיתָ בְּתַזְנוּתָהּ וְהִזְנִיתָ בְּנוֹתֶיךָ וּבָנֶיךָ:
הִפִּיתָ וְנִגְפָתָ לְאִין מִרְפָּא וְהִשְׁלַכְתָּ כְּטִיט חוּצוֹת וְהִנֵּךְ שְׁחוּק לְבְנֵי מַעֲנֶיךָ:
וְתִהְיֶה נְגִינָה בְּפִי יוֹדִים מְרִידִים אֲשֶׁר אָמְרוּ לְנַפְשֶׁךָ שְׁחִי הָרוֹס לְשֹׁנֶיךָ:
זָכְרִי עֲנִיָּה בָּלָב נִשְׁבֵּר וְזַעֲקִי עָלַי מִכֶּךָ וְנוֹגֶשֶׁךָ אֲשֶׁר גִּדַּע קֶרְנֶיךָ:
חֲכִי לֹאֵל בְּאַמַּת צוּרֶךָ וּבִזְרָאֶךָ וְהוֹחִילִי לְמַלְכְּךָ לְבַד כִּי הוּא אֲדוֹנֶיךָ:
טַהֲרִי לְבַבְךָ וּכְפִיֶךָ וְשׁוּבִי עָדִי אִישׁוֹךְ קְדוֹשׁ וְלֹא הָרַבִּי רִנְנֶיךָ:
יּוֹמִם וְלַיְלָה תִּנְּנִי קוֹל בְּבִכִּי מֵרַעְלִי קִרְיָת מְלוּכָה וְעַל תֵּל אֶרְמְנוֹתֶיךָ:
כָּבוֹד וְהָדָר וְרַב יָפִי בְּתוֹכְךָ הִלֵּא נִמְצָא קְדוֹשׁ וְהֵן נִתֵּן לְעוֹנֶיךָ:
לָמָּה לְגַלִּים מַעֲזוֹן תִּנְּנִים וּמוֹרֶשׁ קָאֵת מִדְּבָר וְגַם אֲגַמִּי מִי מַעֲנֶיךָ:
מֵאַנְתָּ שְׁמוּעַ לְקוֹל מוֹסֵר מִסֶּרֶךְ בְּכֵן שְׁתִּיתִי וּמִצִּיתִי שְׁמִנֶיךָ שְׁמֶרֶיךָ:
נִכַח פְּנֵי עֲלִיּוֹן שְׁפָכִי לְבַבְךָ כְּמִי נִהָר וְאֵל תִּתֵּנִי פּוֹגַת לְעִינֶיךָ:
סִבִּי וְהִמֵּי בְּעִיר קִרְאִי מְקוֹנְנוֹת וְכָל נָשִׁים מִבְּכוֹת בְּכִי גְדוֹל מְקוֹנְנֶיךָ:
עָדִי צִנִּיף מַלְכְּךָ עַד אֵן לְמֶרְמֶס יֵהִי עַד מָה בְּיַד צָר בְּנֵי שָׂרִים סָגְנוֹךָ:
פִּתַּח לְבָנוֹן שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר טָבְעוּ אֶרֶץ נִשְׁיָה וְאִין מְלוֹן לְכַהֲנֶיךָ:
צִיּוֹן עֲלִיהֶם נְהִי נִהְיָה וְלֹא תַחֲשִׂי אֲסָפִי וְקַבְצִי זִקְנוֹת וְזִקְנֶיךָ:
קִרְחִי וְזִי בְּנִשָּׁר עַל בְּנֵי תַעֲנוּגֶיךָ וְעַל כָּל נִשְׁיָאֶיךָ וְרוֹזְנֶיךָ:
רָמוּ וְגִדְלוּ כְּמוֹ גִּלִּים בָּלָב יִם מְזוֹרֶיךָ בְּלִיל שִׁדְדוֹ טוֹרֵי אֲבָנֶיךָ:
שִׁדְד מְלוֹנֶךָ וְכָל מַחֲמַד יִקְרָךְ בְּאִין אוֹרִים וְתַמִּים אֲשֶׁר גִּלּוֹ צְפוֹנֶיךָ:
תִּבְּרוּ וּכְרַמְל כְּהָרִי גִלְבַּע בְּלִי טַלֶּךָ וּמִטְרֶךָ וְלֹא אוֹר בַּעֲנָנֶיךָ:
צִיּוֹן יְגוֹנֶךָ נָשִׁי טַהֲרִי וְהִתְקַדְּשִׁי עָדִי יִקָּר לְבָשִׁי תַמְרוּק שְׁמֶנֶךָ:
צִיּוֹן וְשָׁלְמוּ יָמֵי אֲבָלְךָ בְּשִׁשּׁוֹן וְגִיל כִּי תִם עוֹנֶךָ וּמִשְׁנָה שְׁבָרוֹנֶיךָ:
צִיּוֹן סִגְלַת מְלָכִים וּמַדִּינוֹת תִּהְיֶה עוֹד יִזְלוּ מִי מְנוּחוֹת מַעֲנֶיךָ:
צִיּוֹן פְּדוּתֶךָ צָפִי עוֹד יִקְרָאוּ לָךְ צְפִירַת תַּפְאֲרַת בְּפִי שָׂרִים וְנוֹגְנֶיךָ:
צִיּוֹן בְּרַכָּה וְחַיִּים בְּךָ אֲבִיר יַעֲקֹב צִוָּה לְעוֹלָם וְעוֹד יֹאמְרוּ בְּאֲזְנוֹךָ:
צִיּוֹן הַמּוֹן כְּהֻנָּה הִמָּה יִשְׁרְתוּךָ וְגַם יוֹסִיף יְהוָה קְנוֹת שְׁנִית קִצִּינֶיךָ:

1. תענית דף כט עמוד א

וכתיב "ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא." אמר רבה אמר רבי יוחנן: אותה לילה ליל תשעה באב היה. אמר להם הקדוש ברוך הוא: אתם בכיתם בכיה של חנם - ואני קובע לכם בכיה לדורות.

2. מה שקרה בפורטוגל היה טרגי יותר מן הגירוש מספרד, רגעים היסטוריים

מה-שקרה בפורטוגל-היה-טרגי-יותר-מן-הגירוש <http://www.historicalmoments2.com/>

פרופסור יוסף חיים ירושלמי סבור שמה שקרה בפורטוגל היה טרגי יותר מן הגירוש מספרד. בספרד היה ליהודים זמן להתרגל לרדיפות הדתיות מ-1391 ועד ל-1492, שלאחריה לא היו עוד יהודים בספרד, רק מומרים. כלומר, יהדות ספרד עברה דמורליזציה איטית ושוחקת שיהודי פורטוגל לא התנסו בה.

בפורטוגל היתה עוינות ליהודים אבל היא לא דמתה לשנאה בספרד. ולאחר גירוש ספרד נמלטו יהודים רבים לפורטוגל, וסברו שהיא תהיה להם ארץ מקלט. ואמנם המלך ז'ואאו השני הציב תנאים נוחים. כל יהודי היה חייב לשלם סכום כסף שתמורתו ניתנה להם רשות לשהות בפורטוגל שמונה חודשים, חוץ משש משפחות עשירות שקיבלו זכות ישיבה קבועה וכן בעלי מלאכה מומחים. חוקרים סבורים שמאה ועשרים אלף איש נכנסו לפורטוגל ב-1492.

אבל לא עברו חמש שנים והמלך מנואל חתם על צו גירוש של כל היהודים. אמנם הגירוש לא התקיים כי פורטוגל לא יכלה להרשות לעצמה לאבד את החלק הגדול והפעיל של המעמד הבינוני שלה. תחת זאת, המלך אנס לשמור את כל היהודים ואסר עליהם לצאת. עיקלו את בתי הכנסת ובתי הספר, שרפו את ספריהם, הטבילו בכוח ילדים מגיל שלוש עד 14 ולקחו אותם מהוריהם, אלא אם כן יתנצרו. כך בסתיו 1497 חדלה הקהילה הגדולה והזהרת ביותר באירופה להתקיים.

השנאה למומרים בפורטוגל היתה כה גדולה עד שבאפריל 1506, כשהמלך וחצרו נעדרו מליסבון, נעשה ביהודי ליסבון פוגרום אכזרי ובמשך שלושה ימים, בין ה-19 ל-21 בחודש, נרצחו 2000 נפש, גברים, נשים וטף. העובדה שאושקי מספר על הטבח הזה מרמזת על כך שב-1506 עדיין היה בפורטוגל.

3. שו"ת קול מבשר (הרב משולם ראטה) חלק ג סימן י"ג

מה שאומרים, שמגורשי ספרד גזרו חרם שלא לשוב לספרד, לא מצאתי זאת בשום ספר, ושמועה זו אין לה יסוד נאמן. אדרבא: בשו"ת מבי"ט ח"א, סי' שז, מוכח בהפך, וז"ל: כי אין שם יהודים באראגון זה שבעים שנה, ואנו בטוחים שלא יאהל עוד שם יהודי, כי הא-ל יתברך הוא מקבץ נידחי עמו ישראל לא"י בזמן קרוב. עיין שם היטב ותבין.

4. פרופ' ישעיהו ליבוביץ' תשעה באב בימינו

פורסם בפורסם ב"הדור", גל' ערב שבת "נחמו", תש"ט/1949; "נתיבה", שנה כ"ד, תש"ט, וגם בספר יהדות, עם יהודי ומדינת ישראל

<http://www.leibowitz.co.il/leibarticles.asp?id=44>

במשך עשרות דורות אחרי החורבן, עד ל-1200 שנה ויותר לאחריו, הוסיפו עם-ישראל ודובריו כהנה וכהנה על מגילת איכה כקנינות לתשעה באב, עד שנסתתמו מעיינות היצירה הדתית. הקינות ברובן אינן מסתפקות בהעלאת זכר חורבן בית המקדש, אלא דנות בעיקר בהווה של יוצרי הקינות, בזוועה ובאימה ובחרפת הגלות. 10 הרוגי מלכות, גזרות תתנ"ו וקידוש השם של קהילות אשפירא, מגנצא וורמיה (1000 שנה אחרי החורבן), שריפת התורה בפריס (כ-1200 שנה אחרי החורבן) – תופסים לא פחות מקום מאשר מאורע חורבן הבית עצמו. הקינות נוסח אשכנז הן מגילה של קהילות הקודש של מחוזות הריינוס ופרנקויה שנהרגו ונשרפו ונטבחו ונחנקו, עד לגזירת המוות השחור במאה ה-14; הקינות נוסח ספרד – מגילה של קהילות קסטיליה וארגון וצפון אפריקה אשר עליהן עברה כוס הגלות וההשמדות... אולם עד ימינו אנו, כשהיה יהודי נאמן חולץ נעליו ויושב על הקרקע ומתאבל בתשעה באב – נתכוון לעצמו ולעמו ולשפלותם וענותם ממש. לפיכך היה תשעה באב ביטוי חי לתחושתו של אדם מישראל במציאותו ממש, ולא העלאת זכר חורבן הבית בלבד.

יום מאורי חשך / שמעיה (סימן)

5. יום מאורי חשך, על הפיוט, מאתר הזמנה לפיוט

קהילות שונות קוננו בטי' באב לא רק על חורבנה של ירושלים, אלא גם על אסונות מקומיים שפקדו יהודים בתפוצות השונות. יוצאת דופן קינה זו בהשוואה שעורך הפייטן בין אסון הגירוש לחורבן ירושלים. הוא רואה בהתנצרותם של ילדים טהורים, של חסידים וחכמים ואנשי מעשה (ואולי גם בהתנצרות למראית עין של האנוסים) אסון לא פחות גדול משברה של ירושלים.

* * * * *

6. סנהדרין דף צח עמוד ב

מה שמו?

דבי רבי שילא אמרי: שילח שמו, שנאמר עד כי יבא שילח.

דבי רבי ינאי אמרי: ינון שמו, שנאמר יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו.

דבי רבי חנינה אמר: חנינה שמו, שנאמר אשר לא אתן לכם חנינה.

ויש אומרים מנחם בן חזקיה שמו, שנאמר כי רחוק ממני מנחם משיב נפשי.

הַמִּיחָדִים בְּכָל יוֹם ה' אֶחָד	יוֹם מְאוּרֵי חֹשֶׁךְ בְּגֵרוֹשׁ קֶסְטִילִיָּא
אֶהָהּ עָלַי וְאוֹיְהָ לִי	אוֹי לִי עַל שְׁבָרִי
אָמְרוּ אָב בֶּן וְרוּחַ אֲשֶׁר הוּא יוֹצֵרִי	שְׁבַר יְרוּשָׁלַיִם אֶל תִּזְכְּרִי עוֹד
קִיְמוּ וְקִבְּלוּ אֲבוֹתֵם בָּהֶם	אֶהָהּ עָלַי וְאוֹיְהָ לִי
אֶהָהּ עָלַי וְאַלְלִי	כִּי לְשֹׁבֵר קֶאֱסְטִילִיָּא לֹא נִמְצָא צָרִי
אָמְרוּ שְׁלוֹשָׁה אֱלֹהִים הֵם בְּתָרִי וּנְזִירִי	מִפּוֹרְטוּגַל נִשְׁמַע קוֹל נְהִי בְּמָרָה
סִפְּדוּ וְנָהוּ נְהִיָּה עַל בֵּית הַתְּפִלָּה	אֶהָהּ עָלַי וְאַלְלִי
אֶהָהּ עָלַי וְאוֹיְהָ לִי	כִּי אֵין שְׁבַר בְּשֹׁבֵרִי וּמְזוֹר בְּמְזוֹרִי
אֵיךְ סִפְּרִי הַקֹּדֶשׁ נִטְמְנוּ בַּעֲפָרִי	עַל פָּנִים מְלֻךְ קֹשֶׁה מְנוּל שְׁמוֹ
וְחֻכְמִים חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֵׂה	אֶהָהּ עָלַי וְאוֹיְהָ לִי
אֶהָהּ עָלַי וְאַלְלִי	שָׁכַח שֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאוֹרִי
אָמְרוּ בְּאִישׁ מֵת שְׁמָתִי אֲנִי שְׁבָרִי	יְלָדִים הָאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל
נִחְמְנוּ הָאֵל בְּקָרוֹב בְּתִשׁוּעָה	אֶהָהּ עָלַי וְאַלְלִי
בְּמָקוֹם אֶהָהּ אָרִים בְּתִרְעוּעָה	אוֹמְרִים לְעֵץ הַקִּיצָה וְלֶאֱבֹן עוֹרִי
בְּבוֹא יְנוֹן וְאַלְיָה גּוֹאֲלִי.	

זְכֹר ה' לַיהוּדָה וְאֶפְרַיִם / מחבר לא ידוע

1. זכור ה' ליהודה ואפרים, על הפיוט, מתוך אתר הזמנה לפיוט

<http://old.piyut.org.il/tradition/993.html?currPerformance=1294>

העם היהודי הוא עם של זיכרון, עם שזוכר ומצווה לזכור ולהזכיר, להעביר הלאה. הזיכרון הוא הקושר ומחבר בין דור לדור. הזיכרון המחייב את העם ושומר עליו בדורות של ריחוק וגעגוע.

קינה זו, הנאמרת בקהילות הספרדיות בתפילת שחרית של תשעה באב, סובבת כולה סביב הזיכרון. זְכֹר! זְכֹר! מצווה המקוּן בכל בית ובית - תביעה המופנית לא כלפי היחיד או הכלל, אלא כלפי רבונו של עולם. ציווי המקפל בתוכו תביעה - אנחנו זוכרים. עכשיו - תזכור גם אתה!

הזיכרון העל-זמני אורג יחד את הצרות והפורענויות הגדולות של עם ישראל לאורך הדורות. כך ארוגים בקינה זו יחד חורבן בית ראשון, עשרת הרוגי מלכות ומעשה חנה ושבעת בניה בימי מלכות יוון. החתימה של כל בית ובית היא באזכור של חלקיק פסוק מתהלים עט - סְבִיבוֹת סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם. גם כאן נשען המקוּן על הזיכרון. אמירת פסוק זה מעלה בזיכרון את המזמור כולו, מזמור המקוּן על חורבן ירושלים, הנאמר בשלמותו בתשעה באב.

2. תהלים פרק עט, א-יג

מְזִמֹר לְאֶסֶף אֱלֹהִים בָּאוּ גִוִּים בְּנִחְלָתָהּ טִמְאוּ אֶת הַיֵּכָל קִדְּשָׁהּ שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵיִם : נָתַנוּ אֶת נִבְלַת עֶבְדֶּיךָ מֵאֶכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשַׁר חֲסִידֶיךָ לְחִיתוֹ אֶרֶץ : שָׁפְכוּ דָמָם כַּמִּים סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִין קוֹבֵר : הִיִּינוּ חֲרָפָה לְשָׂכְנֵינוּ לַעַג וְקֶלֶס לְסְבִיבוֹתֵינוּ : עַד מָה ה' תִּתְאַנֵּף לְנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ אֵשׁ קִנְיָתָהּ : שָׁפַךְ חֲמָתָהּ אֶל הַגִּוִּים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּהָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בָּשְׂמָהּ לֹא קָרְאוּ : כִּי אֶכָל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נָהוּי הַשָּׁמוּ : אֶל תִּזְכֹּר לָנוּ עֲוֹנֹת רַאשֵׁינִים מִהֵר יִקְדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דִלּוֹנוּ מָאֵד : עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל דָּבָר כְּבוֹד שָׁמָּה וְהִצִּילָנוּ וְכִפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שָׁמָּה : לָמָּה יֹאמְרוּ הַגִּוִּים אֵיזָה אֱלֹהֵיהֶם יִנְדַע בְּגִיִּים בְּגִוִּים לְעִינֵינוּ נִקְמַת דָּם עֶבְדֶּיךָ הַשְּׁפוּף : תִּבּוֹא לְפָנֶיךָ אֲנִי אֶסִיר כְּלָד לְרוּעָה הוֹתֵר בְּנֵי תִמּוּתָהּ : וְהִשָּׁב לְשָׂכְנֵינוּ שְׂבַעֲתִים אֶל חֵיקָם חֲרָפָתָם אֲשֶׁר חֲרָפוּךָ אֲדֹנִי : וְאַנְחָנוּ עִמָּךְ וְצֹאן מִרְעִיתָהּ נוֹדָה לָךְ לְעוֹלָם לְדֹר וָדֹר נִסְפֵּר תִּהְלָתָהּ :

3. עם של מספרי סיפורים, שיג ושיח (פרשת כי תבא), הרב יונתן זקס

היהודים היו העם הראשון שמצא את אלהים בתוך ההיסטוריה. הם היו הראשונים לחשוב במונחים היסטוריים, כלומר לראות את הזמן כזירה של שינוי, בניגוד לתפיסה המחזורית של הזמן שעל פיה השנים הן רק סבב של עונות ובני אדם נולדים ומתים כגלגל חוזר בעולם בלי ששום דבר מהותי משתנה. היהודים היו העם הראשון כתב היסטוריה - מאות שנים לפני הרודוטוס ותוקידידס, שתכופות מתוארים שלא כדין כהיסטוריונים הראשונים. ובכל זאת, בעברית המקראית אין מילה שמשמעותה "היסטוריה" "דברי הימים" הוא הביטוי הקורב ביותר במובנו (לכך). במקום לדבר על היסטוריה, היא משתמשת במושג "זכר".

ויש הבדל יסודי בין היסטוריה וזיכרון. השפה האנגלית נותנת בו סימן יפה: history פותחת ב-his (שלו), ואילו זיכרון, memory, מתחיל ב-me (אותי). גוף שלישי - לעומת גוף ראשון. ההיסטוריה קרתה לאחרים; הזיכרון הוא זיכרון שלי. הוא הסיפור שלי. זיכרון הוא עבר שהפנמתי והפכתי לחלק מזוהתי. לכך מכוון מאמר חז"ל המפורסם, "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים".

4. ישעיהו פרק סד, ח-יא

אֶל תִּקְצֹץ ה' עַד מָאֵד וְאֶל לֶעֶד תִּזְכֹּר עוֹן הֶן הִבֵּט נָא עִמָּךְ כְּלָנוּ : עָרִי קִדְּשָׁהּ הִי מִדְּבַר צִיּוֹן מִדְּבַר הִתְהַלֵּךְ יְרוּשָׁלַם שְׁמָמָה : בֵּית קִדְּשֵׁנוּ וְתִפְאָרְתֵנוּ אֲשֶׁר הִלְלוּךָ אֲבֹתֵינוּ הִנֵּה לְשָׁרִיפָה אֵשׁ וְכָל מִחְמְדֵינוּ הִנֵּה לְחָרָבָה : הֵעַל אֱלֹהֵי תִתְאַפֵּק ה' תִּחְשָׁה וְתִעַנֵּנוּ עַד מָאֵד :

5. מצודת דוד ישעיהו פרק סד פסוק יא

תחשה - וכי תחריש להאומות אשר כל אלה עשו וכי עוד תענה אותנו בידם עד זמן מרובה הלא די במה שעבר :

זְכוֹר ה' לַיהוּדָה וְאֶפְרַיִם / מחבר לא ידוע

6. תפילת אב הרחמים

אֲבֵי הַרְחָמִים שׁוֹכְנֵי מְרוֹמִים. בְּרַחֲמֵי הַעֲצוּמִים הוּא יִפְקֹד בְּרַחֲמִים הַחֲסִידִים וְהַיִּשְׁרִים וְהַתְּמִימִים. קִהְלוֹת הַקִּדָּשׁ שֶׁמִּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קִדְּשַׁת הַשֵּׁם. הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרְדּוּ. מְנַשְּׂרִים קְלוֹ וּמַאֲרִיּוֹת גְּבִירוֹת לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנֵם וְחַפֵּץ צוּרֵם. יִזְכְּרוּם אֱלֹהֵינוּ לְטוֹבָה עִם שְׂאֵר צְדִיקֵי עוֹלָם.

7. מתוך תפילת העמידה

יִזְכְּרֵנוּ חֲסִדֵי אֲבוֹת וַיַּמְבִּיֵּא גּוֹאֵל לְבָנֵי בְּנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

* * * * *

8. דברי הימים ב פרק לה פסוק כג

וַיְרֹוּ הַיְרִים לְמַלְכָּךְ יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַעֲבֹדְךָ הַעֲבִירוּנִי כִּי הַחֲלִיתִי מָאֵד: וַיַּעֲבִירָהוּ עֲבָדָיו מִן הַמֶּרְכָּבָה וַיַּרְפִּיבָהוּ עַל רֶכֶב הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ וַיּוֹלִיכֵהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּמָת וַיִּקְבֹּר בְּקִבְרוֹת אֲבֹתָיו וְכָל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם מִתְאַבָּלִים עַל יֹאשִׁיָּהוּ:

9. תענית דף כב עמוד ב

וַיְרֹוּ הַיְרִים לְמַלְכָּךְ יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַעֲבֹדְךָ הַעֲבִירוּנִי כִּי הַחֲלִיתִי מָאֵד, מֵאִי כִּי הַחֲלִיתִי מָאֵד? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מִלְּמַד שֶׁעָשׂוּ כָל גּוֹפּוֹ כְּכַבְרָה.

זְכוֹר יי לְאַבּוֹת וּפְרָחִים אֲשֶׁר הָרַג רָשָׁע שֶׁר טִבְּחִים בְּדָם בָּהֶן הַמִּקְרִיב הַזִּבְּחִים וְגַם צָדֵם בְּצַפְרִים אֶל פָּחִים לְשֹׁכֵר זֶה תַּצְלִנָּה אֲזָנִים	זְכוֹר יי לַיהוּדָה וְאֶפְרַיִם אֲשֶׁר שִׁפְדָּה דָּמָם בְּמִים סְבִיבוֹת סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם
זְכוֹר יי לְאַלְמָנָה הַצְנוּעָה אֲשֶׁר הָרַגוּ אֶת בְּנֵיהָ שְׂבָעָה בְּנֵי עוֹלָה מְלָכוֹת יוֹן הָרָשָׁעָה וְהִיא עֲצֻמָּה נִפְלָה וְגַם שְׂקָעָה וְעַל אֱלֹהֵי יְהוּמָה כָּל מַעֲסִים	זְכוֹר יי לְמַשִּׁיחַ הַנִּקְרָא אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת גּוֹפּוֹ בְּכַבְרָה וְלֹא נוֹתֵר חֵץ אֲשֶׁר בּוֹ לֹא יִרְה לְבֹן עָלָיו אֲבָבָה בְּנֶפֶשׁ מְרָה לְשֹׁכֵר זֶה רָפוּ כָּל יָדִים סְבִיבוֹת סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם
זְכוֹר יי לַעֲשָׂרָה הַיִּשְׁיִשִּׁים אֲשֶׁר נִפְּלוּ בְיַד אֲדוֹנִים קָשִׁים לְחָרֵב וּלְלַהֲבַת אֲשִׁים וְהַפְּשִׁיטוּם בְּאֵילִים וּתְיִשִּׁים עַל קִדְּשַׁת שֵׁם שׁוֹכֵן שְׁמִים	זְכוֹר יי לְשְׁמוֹנִים אֶלֶף אֲצִילִים אֲשֶׁר בְּרַחוּ וְהָלְכוּ לִישְׁמַעְיָאִלִים וְעַתָּה רְאוּם תִּקְעוּ שֵׁם אֱהֱלִים עִם מַאֲכָל וּנְפוּחִים הַנִּבְּלִים וּבְצַמָּה הַשְׁקוּם מִבְּלֵי מִים סְבִיבוֹת סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם

1. מדרש זוטא - איכה (בבב) נוסח ב פרשה א

אמרו אותו היום שנכנסו אויבים לעיר והחריבו בית המקדש, היה חוץ לירושלים יהודי אחד חורש במחרשתו, וראה שהפרה שהיה חורש בה הפילה את עצמה לארץ, ולא היתה רוצה לחרוש, אלא תמיד היתה גערה, ראה אותה האיש ונבהל מאד, והיה מכה את הפרה כדי שתחרוש, ולא היתה רוצה, אלא תמיד היתה מפלת עצמה לארץ, והוא מכה אותה תמיד, עד ששמע קול אומר מה לך לפרה הנח אותה, שהיא צועקת על חורבן הבית ועל מקדש שנשרף היום. שמע האיש, מיד קרע את בגדיו, ותלש את שערו וצעק, ונתן אפר על ראשו ובכה ואמר אוי נא לי, אוי נא לי. לאחר ב' או ג' שעות עמדה הפרה על רגליה ורקדה ושמחה, תמה האיש מאד, שמע קול אומר טעון וחרוש כי בשעה זאת נולד משיח

2. רבי צדוק הכהן מלובלין, פרי צדיק לר"ח מנחם אב

וכן בכל דור ודור נולד בט' באב בחינת המשיח וכמו בשעת הבריאה של אדם הראשון נולד ביום ו' ורוח של משיח, איתא במדרש ורוח אלוקים מרחפת על פני המים זה רוח של משיח.

3. ערוך השולחן אורח חיים סימן תקנב סעיף יד

אין אומרים תחנון במנחה בערב ט"ב משום דאקרי מועד וכן אין אומרים צדקתך צדק במנחה שבת ערב ט"ב וגם בת"ב עצמו כן והעניין הוא לסימן כי אנו מובטחים בהשי"ת שעוד יתהפכו הימים האלה למועדים ושמחה וימים טובים.

4. מנהגי החגים: חפיפת הראש ושטיפת הבית אחר חצות

כא. חפיפת הראש ושטיפת הבית אחר חצות
בתשעה באב אחר חצות היום, יש מבני עדות המזרח שנוהגים שהנשים חופפות את ראשן* ושוטפות את הבית, ויש שאף מסיידים אותו (זיו המנהגים עמוד קלו; ילקוט מנהגים ממנהגי יהדות תוניסיה עמוד 309).
הטעם: משום שמובא במדרש (איכ"ר פרשה א סימן נז), שבתשעה באב לעת ערב נולד המשיח, "וצריך לעשות זכר לגואל" (באר היטב סימן תקנא ס"ק לו בשם שכנה"ג).

5. אליכם עדה קדושה, על הפיוט, אתר הזמנה לפיוט

<http://old.piyut.org.il/textual/288.html>

קינה לתשעה באב במסורת יהודי חאלב. במרכז הקינה עומדת ההשוואה בין ליל הסדר לבין ליל תשעה באב - שני לילות שתמיד חלים באותו יום בשבוע (כלומר, אם השנה למשל ליל הסדר חל במוצ"ש, גם ליל תשעה באב יחול במוצ"ש וכך תמיד יחול תשעה באב ביום בשבוע שבו חל ליל הסדר באותה שנה). צמידות זו אינה מקרית - היא מסמלת את הקשר הפנימי שבין ליל הסדר, חג הפסח - חג החרות והגאולה, ובין תשעה באב - יום החורבן והגלות - שכן גלות וגאולה כרוכים זה בזה. בתוך הגלות טמונה כבר הגאולה וממנה היא צומחת, בהמשך למסורת שהמשיח נולד במוצאי תשעה באב. המשורר בונה את הקינה על פי "מה נשתנה" אותו אנו אומרים בליל הסדר, ובדומה לו, הקינה בנויה כקושיות, או כפי שמתנסח המשורר בתחילת הפיוט, בפנותו אל קהל שומעיו: אֶשְׁאַל מִכֶּם שְׁאֵלוֹת, מִה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלַּיְלוֹת - זהו הפזמון החוזר העובר כחוט השני לאורך כל הקינה והמחדד לנו בכל פעם בצורה מרה ונוקבת את הניגודיות שבין פסח לבין תשעה באב.

אַליכס עדה קדושה / מחבר לא ידוע

אַליכס עדה קדושה

אַשאל מכם שאלות

מה נשתנה הלילה

הזה מכל הלילות?

מדוע בליל פסח נגמור תמיד ההלל עתה אנחנו בליל זה נהי מספד ויליל כי בעוונותינו עתה לא נוכל להתפלל כי בית מקדש מתחלל וגם חרבו היכלות מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?	מדוע בליל פסח שותים כוסות בברכה עתה אנחנו בליל זה נקרא מגלת איכה איכה בגלות ישבתי ובאתי ארץ מבוכה לבן אני על ככה אעורר קול יללות מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?	מדוע בליל פסח אוכלים מצות ומרורים עתה הלילה הזה שבחנו בוז ומרורים על הרג הכשרים ועל זרע ישרים על בן בבכי תמרורים אשא קולי כחולות מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?
מדוע בליל פסח אומרים שפך בזמרה עתה בליל זה שתנינו לען ראש ומרה אוי כי שמחה נעדרה דרכי ציון אבילות מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?	מדוע בליל פסח קורין תמיד הגדה עתה נאמר בליל זה בכי תמרור וקפדה אוי כי גרתי משך ובא עת פקדה אוי על קריה חמודה ועל בתי תפלות מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?	מדוע בליל פסח שלחן ערוך בשמחה עתה בעוונותינו בליל זה קול אנחה אחה כי לא מצאנו לכף רגלנו מנוחה אוי כי באה צרה על בן אשבח מחולות מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

צָדִיק אַתָּה ה' כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ אַךְ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר אוֹתָךְ מִדּוּעַ דֶּרֶךְ רָשָׁעִים צָלַחַה שְׁלוֹ כָּל בִּגְדֵי בָגָד :

צדיק אתה ה' כי אריב אליך - כשאתווכח עמך ידעתי כי תצדק בדבריך אך חפץ אני לדבר משפטים אותך להודיעני דרכך :
מדוע דרך רשעים צלחה - שנתת גדולה לנבוכדנצר הרשע ותצליחו להחריב ביתך, ד"א על אנשי ענתות היה צועק וקורא תגר :

לְשֹׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה

כֹּה אָמַר ה' עֲבָאוֹת

עוֹם הָרְבִיעִי וְעוֹם הַחֲמִישִׁי וְעוֹם הַשְּׁבִיעִי וְעוֹם הָעֲשִׂירִי

יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׂמֹחָה וְלִמְעֵדִים טוֹבִים

וְהָאֱמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֲהַבּוּ